

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מניין ששואל ושומר שכר בבעלים

פטורים באונס גנבה ואבדה

ענין זה ששואל בבעלים פטור מנזקי אונס, מבואר בפרשה המחייבת אותו בנזקי אונס, "אם בעליו עמו לא ישלם".

ושומר שכר בבעלים פטור מנזקי גנבה ואבדה, שנאמר בתחילת פרשת שואל, "וכי ישאל" בוא"ו, ללמד שדיניה מחוברים לפרשת שומר שכר הכתובה לפניו, וכשם שבפרשת שואל, השואל בבעלים פטור ממה שמחייבת אותו הפרשה, [כלומר מאונס], כך בפרשת שומר שכר, השומר בבעלים פטור ממה שמחייבת אותו הפרשה, [כלומר מגנבה].

שואל בבעלים פטור מנזקי גנבה ואבדה. י"א מאחר שכל חיוב גנבה ואבדה של שואל נלמד בקל וחומר משומר שכר, דיו לבא מן הדין להיות כנידון, וכשם ששומר שכר אינו חייב בגנבה ואבדה, אלא כשלא שמר בבעלים, כך השואל אינו חייב בגנבה ואבדה, אלא כשלא שמר בבעלים. וי"א שהדבר למד ממה שנאמר "וכי ישאל" בוא"ו, ללמד שדיני שואל שווים לדיני שומר שכר, וכשם ששומר שכר אינו חייב בגנבה ואבדה, אלא כשלא שמר בבעלים, כך השואל אינו חייב בגנבה ואבדה, אלא כשלא שמר בבעלים

פשיעה בבעלים

י"א שכל השומרים שהיו הבעלים עושים להם מלאכה בזמן שקיבלו לשמור, פטורים בכך מחיוב תשלומים, אפילו על הנזקים הבאים מחמת פשיעתם, כי הכתוב האמור בפרשת שואל, "אם בעליו עמו לא ישלם", נאמר על כל פרשיות השומרים שקדמו לפרשת שואל, [שהרי הפרשה של שואל פותחת בוא"ו, ללמד ששווה לפרשיות הקודמות במה שתוכל להשוותם, ובכלל זה, הדין האמור בפרשה הראשונה, שהשומר חייב לשלם נזקים הבאים בפשיעתו].

וי"א שלא פטרה תורה את השומרים בבעלים, אלא מהחיובים האמורים בפרשת שואל, ובפרשת שומר שכר הסמוכה לפרשת שואל מלפניה, אבל חיוב הבא מחמת פשיעה, שנלמד מפרשת שומר חנם, הרחוקה מפרשת שואל, אין בו פטור של שמירה בבעלים.

ולפירוש ר"ח, רב אחא הוא המחמיר עם השומר, ומחייבו כשפשע, אף כשנעשה שומר בבעלים. ורבינא הוא המיקל עם השומר, ופוטר אותו כשפשע, אם נעשה שומר בבעלים, והלכה כדברי המיקל.

מה נקרא שמירה בבעלים

לדעת רב המנונא, לא פטרה התורה את השואל, כשהיו הבעלים עושים לו מלאכה, אלא בהתקיים שני תנאים. [א] בהמה ובעלים במלאכה אחת, כלומר שהמלאכה שהבעלים עושים לשואל, היא אותה מלאכה שהחפץ השאול עושה לשואל, כגון ששאל פרה לחרוש, ובעליה חורש בה. [ולכאורה לפי דבריו לא יתכן פטור בבעלים, אלא בשואל ושוכר, שמותר להם לעשות מלאכה בדבר שלקחו מהבעלים, אבל שומר חנם ושומר שכר, אסור להם לעשות מלאכה בדבר ששומרים עליו, וממילא אין אפשרות שבעליו יעשו להם מלאכה, כאותה מלאכה שעושים

בדבר שקיבלו לשמור].**[ב] מתחילה ועד הסוף**, כלומר שהבעלים יעשו לשואל את המלאכה, משעת השאלה ועד שעת האונס, אבל עשו לשואל את המלאכה רק באחד מהזמנים הללו, וארע אונס בשאלה, השואל חייב לשלם.

ולהלכה דברי רב המנונא דחויים, והכל תלוי בשעת תחילת השאלה, שאם באותה שעה עשו הבעלים לשואל איזו מלאכה שהיא, יש כאן פטור של שאלה בבעלים, [וכן הדין לשאר השומרים].

מניין הדין הזה נלמד

לדברי הכל הדבר נלמד מישוב סתירת המקראות שנאמר מתחילה, "וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת", ועל הכתוב הזה באו שני מקראות סותרים. **[א] "בעליו אין עמו שלם ישלם"**. **[ב] "אם בעליו עמו לא ישלם"**. אלא שנחלקו אביי ורבא היאך המקראות נדרשות:

לדברי אביי, מהכתוב הראשון משמע, שהשואל חייב לשלם, משום שלא היו עמו הבעלים בכל האמור מתחילה, כלומר שעת השאלה [=וכי ישאל], ושעת האונס [=ונשבר או מת], אבל אם היו עם השואל באחד מהזמנים הללו, לא ישלם. ומהפסוק השני משמע, שהשואל פטור מלשלם, כי היו עמו הבעלים בכל האמור מתחילה, אבל אם היו עמו באחד מהם חייב לשלם.

ולדברי רבא, מהכתוב הראשון משמע, שאם לא היו הבעלים עם השואל באחד מהדברים האמורים מתחילה, אף על פי שהיו עמו באחד, כגון שהיו בשעת השאלה [=וכי ישאל] בלבד, או בשעת האונס [=ונשבר או מת] בלבד, השואל חייב לשלם. ומהפסוק השני משמע, שאם היו הבעלים עם השואל אפילו באחד מהדברים האמורים מתחילה, השואל פטור מלשלם.

ומכל מקום מאחר שכתוב אחד פוטר את השואל, רק אם היו עמו בעלים בכל האמור מתחילה, [שעת שאלה ושעת אונס], וכתוב אחד פוטר אותו אף אם היו עמו הבעלים באחד מהדברים האמורים מתחילה, [שעת שאלה או שעת אונס], יש ליישב את הפסוקים, שאחד הזמנים הללו צריך את חבירו כדי שיהיה כאן פטור בבעלים, ואחד הזמנים אינו צריך את חבירו, ואם בזמן הזה היו הבעלים עם השואל במלאכתו, די בכך כדי לפוטרו.

י"א שמסתבר שהזמן הקובע הוא שעת השאלה, שבשעה זו השואל מכניסה לרשותו, ומתחייב במזונותיה. ולדעת רב אשי הדבר מפורש במקרא, שנאמר, "וכי ישאל איש מעם רעהו", ללמד שאין הפרשה מדברת אלא בשואל דבר מעם רעהו, ולא בשואל גם את רעהו עצמו, ואם כן מפורש בכתוב שהזמן הקובע הוא שעת השאלה ולא שעת האונס.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)